

תְּקוּן שְׁמִינִי

ליל י"ג באדר

חיבור מב"י עם מב"ד

וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא הַיָּד דִּיהוּדָה, שְׁנֵאמַר בֵּה: יָדֵיו רַב לֹא (דְּבָרִים ל"ג, ז). וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא ו"ה דִּילָהּ. אֲשֶׁר עָשָׂה מִשֶּׁה דְּאִיהוּ בְּרִיךְ לָהּ הַכִּי, וְזֹאת לִיהוּדָה וְכוּ'. דִּיהוּדָה אִיהוּ יְהוּ"ה ד', דְּהָא בְּרָא דָּא אֲתַבְרִיר לְמַהוּי בֵּה רְזָא דְּמַלְכוּתָא דִּישְׂרָאֵל, שְׂרָשָׁא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָבֵל עַד לָא אֲתַפְּרֵשׁ וְלָא אֲתַגְּלִיא, תַּמָּן קָאִים לְאֲתַנְהָרָא וְלֹאֲתַתְּקַנָּא בְּרְזָא דָּא וְדָאִי יְהוּ"ה ד' בְּאֲמַצְעֵיתָא, אֲלִין ד' אֲתַנּוֹן דְּאֲדַנִּי, כְּלֵהוּ בְּכָלֵלָא חַד לְאֲתַנְהָרָא מֵאֲנוּן ד' דְּסַחְרִין לָהּ.

בִּינוֹן שְׂבָא דְּוֹד תְּמַלְדָּה, הַתְּחִילָה ד' זו לְהַתְּגַלּוּת. בְּאוֹתוֹ זְמַן הַתְּפִשְׁטָה בְּמַדְרַגְתָּהּ בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת אֵלוֹ: אֲדַנִּי, וְנַעֲשׂוּ הִיכָל [בְּמַנְיֵן אֲדַנִּי]² לְאוֹתוֹ ד' אַחֲרוֹת [הַיּוּ"ה]. לְפִיכֵךְ רְצָה דְּוֹד לַעֲשׂוֹת הִיכָל לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,³ וְרְצָה

וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא הַיָּד דִּיהוּדָה, דְּאֲתַמַּר בֵּה: יָדֵיו רַב לֹא (דְּבָרִים ל"ג, ז). וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא ו"ה דִּילָהּ. אֲשֶׁר עָשָׂה מִשֶּׁה דְּאִיהוּ בְּרִיךְ לָהּ הַכִּי, וְזֹאת לִיהוּדָה וְכוּ'. דִּיהוּדָה אִיהוּ יְהוּ"ה ד', דְּהָא בְּרָא דָּא אֲתַבְרִיר לְמַהוּי בֵּה רְזָא דְּמַלְכוּתָא דִּישְׂרָאֵל, שְׂרָשָׁא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָבֵל עַד לָא אֲתַפְּרֵשׁ וְלָא אֲתַגְּלִיא, תַּמָּן קָאִים לְאֲתַנְהָרָא וְלֹאֲתַתְּקַנָּא בְּרְזָא דָּא וְדָאִי יְהוּ"ה ד' בְּאֲמַצְעֵיתָא, אֲלִין ד' אֲתַנּוֹן דְּאֲדַנִּי, כְּלֵהוּ בְּכָלֵלָא חַד לְאֲתַנְהָרָא מֵאֲנוּן ד' דְּסַחְרִין לָהּ.

בִּינוֹן דְּאֲתָא דְּוֹד מַלְכָּא שְׂרִית ד' דָּא וְאֲתַגְּלִיאַת. בֵּההוּא זְמַנָּא אֲתַפְּשִׁטַּת בְּדַרְגָּהָא בְּד' אֲתַנּוֹן אֲלִין אֲדַנִּי, וְאֲתַעֲבִידַת הִיכָלָא לְאֲנוּן ד' אֲחֲרַנִּין. וּבְגִין כֵּךְ פַּעַל דְּוֹד לְמַעֲבַד הִיכָלָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבַעַל לְמַבְנָא לָהּ

1. זהר לך לך ח"א, פט, ע"ב; שם ויצא, קנו, ע"א.

2. עי' ת"ז תי' יז, לב, ע"א, אדיר במרום ח"ב, עמ' סז.

3. עי' שמואל ב', פרק ז'.

לְבָנוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֲלֵא שְׁלֵא הָיָה
 הַתְּקוּן מִזְמַן בְּשִׁלְמוֹת בְּזִמְנוֹ. לְפִיכָּךְ הוּא
 לֹא בָּנָה אוֹתוֹ, אֲלֵא בָּנָה שְׁלֹמֹה. [אוּלָם]
 שְׁלֹמֹה הַתְּקוּן יִהְיֶה בְּזִמְנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ
 הַמְּשִׁיחַ, שְׂאֵז מִתְּפַשֵּׁט [שֵׁם הַיְיָ] ה'
 בְּתְקוּן שְׁלֵם, וְהַצְרוּף עוֹלָה בְּדֶרֶךְ
 אַחֲרָה, כְּמוֹ שְׁעוֹלִים הַמְּדַרְגּוֹת בְּדֶרֶךְ
 הָאֵמֶת.⁴

בֹּא וּרְאֵה, סוֹד הַכֵּל [הוּא הַפְּסוּק]: וְהָיוּ
 לְאַחֲדִים בְּדֶרֶךְ (יְחֻזְקָא לִז, אֵלּוּ שְׁנֵי
 מְשִׁיחִים, מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף.
 תְּחִלַּת [תְּחֻבָּר] שֶׁל הַכֵּל הוּא מֵאוֹתָן
 שְׁתֵּי יָדַיִם עֲלִיוֹנוֹת שֶׁל עֵתִיק יוֹמִין⁵,
 שְׁמוֹנוֹת לְתַחֲבֹר כְּאַחַד, וּבְגִלְלוֹן
 יִתְחַבְּרוּ לְמִטָּה שְׁנֵי מְשִׁיחִים. וְחֻבּוֹר שְׁתֵּי
 יָדַיִם אֵלּוּ יִרְאֶה בְּאוֹתָן שְׁנֵי מְזוֹלוֹת
 הָעֲלִיוֹנִים, וְא"ו וְא"ו⁶ [נִמְצָא] הַכֵּל הוּא
 סוֹד שֶׁל אַח"ד. וְהָיוּ לְאַחֲדִים – שְׁתֵּי
 פְּעָמִים אַחַד, בְּדֶרֶךְ וְדָאִי – שְׁתֵּי שְׁתֵּי
 יָדַיִם יִתְחַבְּרוּ לְהִיּוֹת יָד אַחַת, וְלֹא יוֹתֵר.

אִם תֹּאמַר, יָד זוֹ לְמִי נִתְּנָה [לְאִיזָה מִן
 הַמְּשִׁיחִים]? אֲלֵא זֶה סוֹד [מֵה אֲמָרוֹ]:
 מִי בְּרֵאשׁ? בֶּן יֵשׁוּ בְּרֵאשׁ⁶ וְהוּא מֵה

לְבִי מִקְדָּשָׁא, אֲלֵא דְתְקוּנָא לֹא אֲזִדְמִן
 שְׁלֵים בְּזִמְנָה. בְּגִין כְּךָ אִיהוּ לֹא בְּנִי לֵה
 אֲלֵא בְּרַה שְׁלֹמָה. שְׁלִימוֹ דְתְקוּנָא
 לְזִמְנָא דְמִלְפָּא מְשִׁיחָא, דְכִדִּין מִתְּפַשֵּׁט
 אִיהוּ בְתְקוּנָא שְׁלֵים, וְצְרוּפָא סְלִיק
 בְּאַרְח אַחֲרָא כְּמָה דְסְלָקִין דְרָגִין בְּאַרְח
 קְשׁוּט.

תָּא חֲזִי רְזָא דְכֵלָּא וְהָיוּ לְאַחֲדִים בְּדֶרֶךְ
 (יְחֻזְקָא לִז, יז) אֵלּוּן תְּרִין מְשִׁיחִין מְשִׁיחַ
 בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. שְׁרוּתָא דְכֵלָּא,
 מֵאֲנוּן תְּרִין יָדִין עֲלָאִין דְעֵתִיק יוֹמִין
 דְזִמְיָן לְאַתְחַבְּרָא כְּחָדָא, וּבְגִינֵיהּ
 יִתְחַבְּרוּן לְתַמָּא תְרִין מְשִׁיחִין. וְחֻבּוֹרָא
 דְאֲנוּן תְּרִין יָדִין אַתְחַזִּי בְּאֲנוּן תְּרִין
 מְזוֹלִין עֲלָאִין וְא"ו וְא"ו, כֵּלָּא רְזָא
 דְאַחַד. וְהָיוּ לְאַחֲדִים, תְּרִין זְמַנִּין אַחַד,
 בְּדֶרֶךְ וְדָאִי, דְהָא יִתְחַבְּרוּן תְּרִין יָדִין
 לְמַהְרֵי יָד חַד וְלֹא נְתִיר.

אִי תִימָא יָד דָּא לְמָאן אַתְיְהִיבַת. אֲלֵא
 רְזָא דָּא מִי בְּרֵאשׁ? בֶּן יֵשׁוּ בְּרֵאשׁ. הַדָּא
 הוּא דְכֵתִיב יָדֵיו רַב לִז, רְבוּתָא דִילָּה

4. בזמן המשיח מתגלים פנים חדשות של התורה (בבחינת צירופים חדשים), בסוד היחוד ע"פ הפסוק תורה
 [חדשה] מאתני תצא, עיין כאן הקדמה א', תי' יח; תי' לב; תי' נד; קנאת ה' צבאות עמ' קיז.

5. בדיקנא של אריך ישנם י"ג תיקונים, כמספר וּא"ו, המזלות הם התיקונים הח' והיג', מתפשטים עד אבא
 ואימא ומתחברים בדעת ושם מאירים בשני ואוין (דעת ותפארת של ז"א), עיין שערי רמח"ל, כללי חכמת
 האמת, סי' סז - סח, עמ' שמה-שמו. הגר"א, סיפרא דצנעותא כ.א.

*5. עי' כללי חכמת האמת סי' דז, עמ' שמח, ד"ה והנה!

6. סנהדרין קב, סע"א; ילקוט שמעוני מלכים א, פ"ג, רב.

שְׁפָתוֹב [עַל יְהוּדָה]: יְדִיו רַב לוֹ (דְּבָרִים שֵׁשׁ, שֵׁשׁ), יִתְרוֹן שְׁלוֹ [שֵׁל מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד] בְּזֶה תְלוּי, בְּסוּד שֵׁל שְׁתֵּי יָדָיִם אֵלָיו [שֵׁל עֵתִיק יוֹמִין] שְׁנַעְשׂוּ אַחַת, וְנַתְּנוּ לוֹ. שְׂאֵז הוּא יִטוֹל הַמְּלָכוּת, וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף יַחַד אִתּוֹ וְדָאִי, בְּחַבּוּר אַחַד. אֲבָל עֲקָר הַכֹּל מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, שְׁהָרִי הוּא יִקַּח יָד זוּ בְּחַבּוּר אַחַד, וְבוּ מִתְחַבֵּר מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף לְשִׁמּוֹר עָלָיו, [כְּמוֹ] שְׁפָתוֹב: וְעוֹר מִצְרָיו תִּהְיֶה (שֵׁם) – זֶה מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שְׁנִכְלָל וְהִתְחַבֵּר בּוֹ. לְפִיכָךְ, יָד זוּ לְמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נִתְּנָה. וּמְשֵׁם, לוֹקַח אוֹתָהּ מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שְׁהִתְחַבֵּר בּוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא יִהְיֶה שׁוֹלֵט בְּהִתְחַלָּה, [מִכָּל מְקוֹם] מִסּוּד שֵׁל מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד לוֹקַח אוֹתָהּ וְדָאִי, אֲבָל הַדְּבָר לֹא גִשְׁלַם עַד מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְאַזְ הַמְּלָכוּת תִּתְקַנֵּם בְּשָׁנִים שֶׁהֵם אַחַד, בְּחֹזֶק שְׁלֵם. הַיָּד הַחֹזְקָה וְדָאִי, תִּהְיֶה הַיָּדוּעָה.

וְזֶה [סוּד] יְהוּדָה: תִּי"ד ו"ה, שְׁיָד זוּ מְלֻמְעָלָה לְמַעְלָה יוֹרְדָת [דְּהִינּוּ מַעֲתִיק יוֹמִין], וְלוֹקַח אוֹתָהּ מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וְאַזְ נִמְצָא הוּא מְרַבֵּבָה לְאוֹתָם שְׁנֵי [מְוָלוֹת] הָעֲלִיּוֹנִים, בְּחַבּוּר אַחַד, וְזֶה ו"ה. וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף עַל פִּי זֶה [הוּא מִתְחַבֵּר] שְׁהָרִי בְּחַבּוּר אַחַד הוּא [נִמְצָא] עִם מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וְלֹא נִפְרָדִים, וְהָיוּ לְאַחָדִים וְדָאִי.

וְאִם תֹּאמַר, מַדּוּעַ [הַיָּד נִתְּנָת] לְמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וְלֹא לְמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף? אֲלֵא תִּכְל הַכֹּל

בְּהָאִי תְלִיָא, בְּרִזָא דְתַרְיִן יָדִין אֲלִין דְאַתְעָבִידוּ חַד וְאַתְיָהִיבוּ לָהּ. דְכַדִּין אִיהוּ יִטַל מְלָכוּתָא, וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף בְּהַדָּה וְדָאִי בְּחַבּוּרָא חַדָּא. אֲבָל עֲקָרָא דְכִלְאֵא מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, דְּהָא אִיהוּ נְטִיל יָדָא דָּא בְּחַבּוּרָא חַד, וְבָהּ מִתְחַבֵּר מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף לְנִטְרָא לָהּ, דְכַתִּיב וְעוֹר מִצְרָיו תִּהְיֶה (דְּבָרִים ל"ג, ז) דָּא מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף דְאַתְכִּלִּיל וְאַתְחַבֵּר בָּהּ. בְּגִין כֵּן יָד דָּא לְמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד אִתְיָהִיבָת, וּמִתְמַן נְטִיל לָהּ מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף דְאַתְחַבֵּר בָּהּ. וְאַע"ג דְּאִיהוּ יְהֵא שְׁלִיט [אַצ"ל: שְׁלִים] בְּקַדְמִיתָא, מְרִזָא דְמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נְטִיל לָהּ וְדָאִי. וְהָא מְלָה לֹא אֲשַׁתְּלִימַת עַד מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְכַדִּין מְלָכוּתָא אֲתַקְנִים בְּתַרְיִן דְאַנּוּן חַד, בְּתַקְפָּא שְׁלִים, הַיָּד הַחֹזְקָה וְדָאִי הִיא דְאַשְׁתְּמוּדְעַת.

וְדָא יְהוּדָה, הַיָּד ו"ה, דְיָדָא דָּא מְלַעְלָא לְעֵלָא נְחַתַת וְנְטִיל לָהּ מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וְכַדִּין אֲשַׁתְּכַח אִיהוּ רְתִיכָא לְאַנּוּן תַּרְיִן עֲלָאִין בְּחַבּוּרָא חַד וְדָא ו"ה. מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף כְּגוֹנָא דָּא, דְּהָא בְּחַבּוּרָא חַד אִיהוּ בְּהַדִּי מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וְלֹא מִתְפָּרְשָׁן, וְהָיוּ לְאַחָדִים וְדָאִי.

וְאִי תִימָא אֲמָאִי לְמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וְלֹא לְמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. אֲלֵא כִּלְאֵא בְּאַתְרָהּ.

לפי מקומו. משיח בן דוד [שרש שלו] במלכות, לפיכך לו ראוייה המלכות. ומשיח בן יוסף [שרש שלו] בביסוד, שעומד לחזקו ולתקנו בכל. וזה מה שפתיב: וזאת [דהיינו מלכות] ליהודה (שם). למה ליהודה [נאמר] כד? אלא בגלל שהוא [נוטל] אותה זאת [השכינה], לפיכך לו ראוי הדבר ודאי. וזהו התקון שחכין בהתחלה משה הרועה הנאמן באותה ברכה שלו, לתקן ישראל וכל העולם בתקון שלם.

והנה מטטרון"ן השר הגדול בא, פתח ואמר: רבי רבי, [פתוב]: נעשה אדם בצלמנו בדמותנו (בראשית א, כו), אלו משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, וזכר ונקבה, צלם ודמות, שעל ידיהם נשלם הדיוקן העליון בסודו כמו שראוי. וכנגד אלו השנים, שתי אמות מצויות, והם עשו [כנגד משיח בן יוסף] וישמעאל [כנגד משיח בן דוד], שעומדים כמו גזעים להתפשט מהם ענפים לכמה צדדים. ואלו [האמות] גורמות לדיוקן העליון שלא להראות שלם כמו שראוי.

ולעתיד לבוא, בשעה שיעורר הקדוש ברוך הוא התקון השלם בעולם, בתחלת הכל יתחיל לתקן על פי סוד זה, צלם ודמות פראוי. וכאשר כל [התקון] ישלם כד, יגיע למטה לשני המשיחים, לתקן אותם ביחוד אחר: והיו לאחדים בידך.

ומשיח בן דוד איהו במלכות בגין כד לה אתחזי מלכותא. משיח בן יוסף ביסוד, דקאים לאתקפא לה ולא תקנא לה בכלא. הדא הוא דכתיב וזאת ליהודה. אמאי ליהודה הכי. אלא בגין דאיהו [נטיל] לה להאי זאת בגין כד לה אתחזיא מלה ודאי. ודא תקינא דאזמין בקדמיתא משה רעיא מהימנא בהיא ברכתא דילה, לאתקנא ישראל וכלה עלמא תקונא שלים.

והא מטטרון"ן שרא רבא אתי פתח ואמר, ר' ר' נעשה אדם בצלמנו בדמותנו (בראשית א, כו) אלין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, דוכרא ונוקבא, צלם ודמות, דבהו אשתלים דיוקנא עלאה ברזא פדקא יאות. לקבל אלין תרין, תרין אמין אשתכחו ואנון עשו וישמעאל, דקימין כגון גזעין לאתפרשא מניהו ענפין לכמה סטרין. ואלין גרמין לה לדיוקנא עלאה דלא לאתחזאה שלים בדקחזי.

ולזמנא דאתי בשעתא דיתער קודשא בריה הוא בעלמא תקונא שלים, מרישא דכלא ישרי לאתקנא ברזא דא צלם ודמות פדקא יאות. וכד פלא ישתלים הכי מטי לתתא לגבי תרין משיחין, לאתקנא להו ביחודא חד, והיו לאחדים בידך.

על אותו זמן [פתוב]: מה יפו פְּעַמִּיךָ בְּנַעְלִים (שיר ז, ב) אלֵּין תְּרִין רְגְלִין תְּרִין מְשִׁיחִין. וְאֵי תִימָא תְּרִין מְשִׁיחִין, אֵיךְ אַנּוּן תְּרִין רְגְלִין, וְאַנּוּן תְּרִין עֵינִין, וְאַנּוּן תְּרִין יָדִין, וְאַנּוּן צְלָם וְדְמוּת. אַבְל תָּא חֲזִי, לִית אֵיבְרָא דְלִית תְּמָן שְׁמָא קְדִישָׁא יְהוּ"ה. וְלִית אַתְר דְּאִשְׁתַּכַּח שְׁמָא דָּא קְדִישָׁא דְלָא אִשְׁתַּכַּח לְקַבְלָה מְשִׁיחִין לְאַתְקַנָּא לָהּ. דְּהָא בְּכֻלָּא רְדִיף סְטְרָא אַחְרָא לְאַתְדַּבְּקָא, בְּגִין כִּן בְּכֻל אַתְר צְרִיכִין מְשִׁיחִין לְאַשְׁתַּרְשָׁא לְאַתְקַנָּא לָהּ כְּלָא בְּרָזָא דְדְכָר וְנוֹקְבָא. בְּהוּ וְקָרָא ז"ה אֶל ז"ה (ישעיה ו, ג) י"ב י"ב, אֵלֵּין תְּרִיסַר שְׁבַטִין דְּכָל חַד מְנִיְהוּ כְּלִיל תְּרִיסַר, לְמַהְוֵי כְּלָא בְּהוּ בְּתַקּוּנָא שְׁלִים.

על אותו זמן [פתוב]: מה יפו פְּעַמִּיךָ בְּנַעְלִים (שיר ז, ב), אֵלֵּין תְּרִין רְגְלִין, וְאֵי תִימָא תְּרִין מְשִׁיחִין, אֵיךְ אַנּוּן תְּרִין רְגְלִין, וְאַנּוּן תְּרִין עֵינִין, וְאַנּוּן תְּרִין יָדִין, וְאַנּוּן צְלָם וְדְמוּת? אַבְל בָּא וְרָאָה, אֵין אַבְר שְׁאִין שֵׁם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ יְהוּ"ה. וְאֵין מְקוּם שְׁנַמְצָא [שֵׁם] הַשֵּׁם הַזֶּה הַקְּדוּשׁ, שְׁלָא נִמְצָאוּ בְּנִגְדוּ הַמְּשִׁיחִים לְתַקְּנוּ. שְׁהָרֵי בְּכֻל [הַאֲבָרִים] הַסְּטְרָא אַחְרָא רֹדְפַת לְהַתְּדַבֵּק, לְפִיכְדָּ בְּכֻל מְקוּם [בְּכֻל אַבְר] הַמְּשִׁיחִים צְרִיכִים לְהַשְׁתַּרְשׁ, לְתַקּוּן הַכֵּל בְּסוּד שְׁל זְכָר וְנוֹקְבָה. עֲלֵיהֶם [עַל הַשְּׁנֵי הַמְּשִׁיחִים] [נְאֻמָּר]: וְקָרָא ז"ה אֶל ז"ה (ישעיה ו, ג), [כְּמַגִּין] י"ב י"ב, אֵלֵּין עֵשֶׂר שְׁבַטִים, שְׁכָל אֶחָד מֵהֶם [מִן הַמְּשִׁיחִים] כּוֹלֵל שְׁנַיִם עֵשֶׂר [שְׁבַטִים], לְהִיּוֹת הַכֵּל בְּהֶם בְּתַקּוּן שְׁלֵם.

וְתַקּוּן תְּתַפְּלָה עוֹלָה בְּכֻל יוֹם בְּתַרְבֵּה סוּדוֹת. וּבּוֹמֵן שְׁהָאֲדָם מְסַדֵּר תְּתַפְּלוּ, הוּא מְקַרְב וּמְחַבֵּר כֹּל הַעוֹלָמוֹת¹⁰ בְּפְנִימִיּוֹת. וּבְמָה [מִיחַד אוֹתָם]? אֵלָּא בְּנִשְׁמָה שְׁלוֹ¹¹, שְׁהָיָא כְּלָל הַכֵּל. וּלְפִיכְדָּ, תְּתַפְּלָה בְּלָא כּוֹנֵה, כְּגוּף בְּלָא נִשְׁמָה¹². שְׁהָרֵי אוֹתוֹ רְצוּן¹³ שְׁעוֹלָה

וְתַקּוּנָא דְצְלוֹתָא סְלִיק בְּכַמְהָ רְזִין בְּכֻל יוֹמָא. וּבּוֹמֵנָא דְבַר נֶשׁ מְסַדֵּר צְלוֹתָהּ אִיהוּ מְקַרְב וּמְחַבֵּר כְּלָהּ עֲלֵמִין מְלִגּוּ. בְּמֵאֵי. אֵלָּא בְּנִשְׁמָתָא דִּילָהּ דְּאִיְהִי כְּלָלָא דְכֻלָּא. וּבְגִין כִּן תְּתַפְּלָה בְּלָא כּוֹנֵה כְּגוּף בְּלָא נִשְׁמָה. דְּהָא הֵיאָה רְעוּתָא

9. י"ב שבטים רמז ל"ב פרצופים שיש במרכבה, וכל אחד כולל האחרים, עיין פתחי חכמה ודעת, שערי רמח"ל, עמ' קלז.

10. עי' ת"ז תי' ט, קה, ע"ב.

11. עי' פרדס רימונים, ש"לב, פ"א.

12. מקור הפיסקה הוא, חובות הלבבות, ש"ח, פ"ג, אופן ט'; בישועות מלכו, יב, א; עי' אברבנאל אבות ב, יג; מדרש שמואל על אבות ב, טו.

13. עי' זהר תרומה, אותו רצון שעולה ממקום למקום דהיינו מעולם לעולם, שהרי התפלה (ת' שחרית) בנויה

ממקום למקום [מעולם לעולם, כדלחלו], עולה ומחבר כל העולמות, וכל המדרגות כמו שראוי. ולולא אותו הרצון, לא מתחברים.

ותחלת הכל באותם קרבנות, [שאנו קוראים בתחלת התפלה כנגד עולם העשיה] - שהכל תלוי בהתקרבות¹⁴ - ועל ידם מתעוררים התקרבות מלמטה למעלה, להעלות אותם המדרגות של אופן. אחר כך משם עולים [בפונות הלב] אל החיות [בעולם היצירה]¹⁵. וכאן צריך לעורר [העליה] כנגון [בפסוקי דזמרה], שלמטה [בעולם העשיה] אין שם נגון, אבל בשעה שעולים אותם אופנים בהרבה תקוני קרבה אל החיות ומתדבקים בהם, או לוקחות החיות כמה נגונים מתוקים בכנפיהם. וסוד הדבר: איך נשיר את שיר יהוה על אדמת נגר (תהלים קלז). [שעולם] העשיה הוא בחוץ לארץ, [ועולם] היצירה בארץ ישראל¹⁶. לפיכך, בחוץ לארץ לא נראית שירה זו ולא נשמעת. ואחר כך [אחרי החיות], משם עולים [בפונות הלב] לכפא [עולם הבריאה], ושם התקון מסתדר לסדר שבחים של המלך בסדור שלם, בסוד של אותם היכולות, לחבר אחד באחד.

דסקלת מאתר לאתר, סלקת ומחברא פלהו עלמין פלהו דרגין פדקחזי. ואי לאו ההיא רעותא לא מתחברי.

ושרותא דכלא באנון קרבנין, דכלא בקריבו תליא, ובהו מתערין קריבו מתתא לעלא לסלקא אנון דרגין דאופן. לבתר מתמן סלקין לגבי חיון. והכא אצטרין לאתערא בנגונא. דלתתא לית תמן נגונא, אלא בשעתא דסלקין אנון אופנין בכמה תקוני קריבותא לגבי חיון ומתדבקן בהו כדין חיון נטלין כמה נגונין בסימין בגדפיהו. ורזא דמלה איך נשיר את שיר ה' על אדמת נגר (תהלים קלז, ד). דעשיה איהי בחו"ל ויצירה בא"י. בגין כך לבר מארעא לא אתחזי שירה דא ולא אשתמע. לבתר, מתמן סלקין לכרסיא, ותמן תקונא אסתדר לסדרא שבחין דמלכא בסדורא שלים, ברזא דאנון היכלין לחברא חד בחד.

על פי ארבע עולמות: עשיה, יצירה, בריאה, אצילות; מקרבות עד הודו (עשיה); פסוקי דזמרה (יצירה), יוצר אור עד גאל ישראל (בריאה), עמידה (אצילות).

14. עיין סוד הקרבן או חיבור הנפרדים בשורש, בקיצור הכוונות עמ' קסב-קסג; אדיר במרום ח"ב עמ' ע-עא, עיין מבוא.

15. עי' זהר פקודי ח"ב, רמא, ע"ב.

16. עץ חיים, שער לט, פ"א; ע"פ מאמרי רשב"י, פ' קדושים.

אִז מִתְעוֹרְרִים [בַּפְּוֹנַת הַלֵּב] בַּיְחוד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, לְחַפְר הַכֵּל בְּסוּד הַיְחוד כְּמוֹ שְׂרָאוֹי. אַחַר כֵּן, הַפְּוֹנַת הַלֵּב, [בַּרְבַּת] גְּאֵל יִשְׂרָאֵל, שְׂכָאן יֵשׁ לְעוֹרֵר שְׁלֵמוֹת הַגְּאֵל. אִז הַמְּשִׁיחַ נוֹטֵל אוֹתָהּ הַתְּפִלָּה, וּמְשַׁלְּמָהּ בְּשֵׁלֵמוֹת הַרְאוּיָה לוֹ, לְהַשְׁלִים לְכָל יִשְׂרָאֵל, [וְכֵן] הוּא מִתְקַן הַדְּיוֹקָן פְּרָאוֹי. וְכֵן הַתְּפִלוֹת כֵּן נִתְקַנְוֹת, בְּתִקּוּן שֶׁל דְּיוֹקָן צֶלֶם וּדְמוּת, כְּמוֹ שְׁנִתְפָּאֵר. אַחַר כֵּן, מְשִׁיחַ עוֹלָם [בַּפְּוֹנַת הַלֵּב] בַּעֲלִיָּה שֶׁל מְדֻרְגוֹת בְּשַׁעוֹר הַרְאוּיָה. עַד שְׁשִׁבִים בְּמְדֻרְגוֹת לְרֵדַת לְמַטָּה [בַּפְּוֹנַת הַלֵּב],¹⁷ שְׂמִינִי הַתְּקוּן שֶׁלֵּם מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וּמִלְּמַעְלָה לְמַטָּה.

וְעוֹד, שְׁנֵי הַמְּשִׁיחִים [הֵם מוֹכְנִים] לְתִקּוּן שְׁתֵּי מְדֻרְגוֹת, עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת. שְׂנֵאֲמַר בָּהֶם: וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים וְגו', וְעֵץ הַחַיִּים - בְּתוֹךְ הַגֵּן (בְּרֵאשִׁית ב, ט), [עֵץ הַחַיִּים] זֶה מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע (שָׁם) זֶה מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף.¹⁸ [וַיִּשְׁנִיחֵם] נִמְצְאוּ בְּתוֹךְ הַגֵּן [אֲשֶׁר בְּנִגְד] כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. וּבְגִלָּל שֶׁלֵּא נִתְקַנוּ הַדְּבָרִים פְּרָאוֹי, נֵאֲמַר בְּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף: וּמַעַן הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֵאכַל מִמֶּנּוּ (שָׁם שֵׁם ז'), שְׂאִין לְעוֹרֵר אוֹתוֹ, אֲלֵא עַד שְׂתִתְקַן פְּרָאוֹי. וּמִתִּי הָיָה

כְּדִין מִתְעוֹרֵר בַּיְחוד דְּקְרִיאַת שְׁמַע, לְחַפְרָא פְּלֵא בְּרֵזָא דַּיְחודָא בְּדָקָא יָאוּת. לְבַתֵּר סִיּוּמָא דְכָלֵא גְּאֵל יִשְׂרָאֵל, דְּהִכָּא אִית לְאַתְעָרָא שְׁלִימוֹ דְּפִרְקָנָא. כְּדִין מְשִׁיחַ נִטִּיל לְהֵיכָא צְלוֹתָא וְאַשְׁלִים לָהּ בְּשְׁלִימוֹ דַּאֲתַחְזִי לָהּ לְאַשְׁלֵמָא לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְאַתְתְּקַן דְּיוֹקָנָא בְּדִקְחִי. וְכֵלְהוּ צְלוֹתֵין הִכִּי מִתְתְּקַנְוֹן, בְּתִקּוּנָא דְּדִיוֹקָנָא צֶלֶם וּדְמוּת, כְּמָה דַּאֲתַמַּר. לְבַתֵּר, מִתְּמִן סְלִקִין בְּסְלִיקוֹ דְּדִרְגִין בְּשִׁיעוֹרָא בְּדָקָא יָאוּת. עַד דְּתַבֵּן בְּדִרְגִייהוּ לְנַחְתָּא לְתַתָּא, לְאַשְׁתְּפַחָא תְּקוּנָא שְׁלִים מִתְתָּא לְעֵלָא וּמַעְלָא לְתַתָּא.

וְעוֹד תְּרִין מְשִׁיחִין לְאַתְתְּקַנָּא תְּרִין דְּרָגִין עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת. דַּאֲתַמַּר בְּהוּ: וַיִּצְמַח ה' אֱלֹהִים וְכו', וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן (בְּרֵאשִׁית ב, ט) דָּא מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע דָּא מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. דְּקִימִין בְּגוֹ גְּנֵתָא, כָּלֵל יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּלָא אֲתַתְּקַנּוּ מִלִּין בְּדָקָא יָאוּת, אֲתַמַּר בְּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וּמַעַן הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֵאכַל מִמֶּנּוּ (שָׁם שֵׁם, יז) דְּלִית לְאַתְעָרָא לָהּ, אֲלֵא עַד דִּיתְתְּקַן בְּדָקָא חֲזִי. וְאִימְתִי הָיָה מִתְתְּקַן. אֲלֵא בְּיוּמָא

17. התפלה אחרי העמידה, דהיינו מאשרי יושבי ביתך עד עלינו לשבת, זה סוד אור חוזר מלמעלה למטה.

18. עיין קנאת ה' צבאות עמ' קא-קב: "כי מאז חטא אדה"ר התהלכו הדברים בעולם בדרך שבו יהיו נתקנים כל הקלקולים אשר נמשכו מחטאו. והנה מאז הוכן התיקון בסוד שני המשיחים. ופירוש הענין - כי עץ חיים ועץ הדעת הם סוד הפנימיות וחיצוניות, שהיו צריכים להתחבר בחיבור גדול. כשיהיה החיצוניות שלם לגמרי, ראוי להתחבר עם הפנימיות, וזה בהסרת הרע שבעץ הדעת. וזה ענין השני משיחים, כי מב"י הוא בסוד השמאל, והוא בסוד החיצוניות".

[עין הדעת] נתקן? אלא ביום השבת. ואם היה מחכה אדם [הראשון לשבת], או היה הרע הוא שב וחוזר לטוב, ומשיח בן יוסף [היה] נצול ממות. או עליו נאמר: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (שם א, לא) - זה מות שחזר לטוב.¹⁹

אבל בגלל שחטא אדם, הצריך לחכות עד ליום שקבלו ישראל את התורה בחר סיני.²⁰ לפיכך: ויהי ערב ויהי בקר יום הששי (שם, שם, שם) [הששי בסיון] (ע"פ שבת פח, א), שהרי [רק] אז חזר רע להיות טוב. זה הוא שפתיב: היטיבו כל אשר דברו (דברים ה, כה) [וכן] היטיבו לאחרים [שאומר היטיבו]? אלא היטיבו שהחזירו הרע לטוב. ואז נתנו להם הלוחות [הראשונות] מצד של עין החיים.²¹ שעד שלא תקן עין הדעת להתחבר בחבור אחד עם עין החיים, עין החיים לא נמצא ולא נגלה בעולם, שהרי פתוב: לשמור את דרך עין החיים (בראשית ג, כד). ובשעה שעין הדעת נתקן, שב עין החיים להתגלות.

אחר כך, שבו ערב רב לקלקל הדברים, והחזירו את פנים עין הדעת למקומו. ומתי? בשעה שנאמר: וירא העם פי בשש מושה (שמות לב, א), באה שש.²²

דשבתא. אי הוה אוריף אדם, דכדין הוה ההוא רע תב ואתהדר לטוב, ומשיח בן יוסף אשתזיב ממותא. דכדין אתמר בה: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (שם א, לא) דא מות דאתהדר לטוב.

אבל בגין דחב אדם אצטריף לארפא עד יומא דקבילו ישראל אוריפתא על טורא דסיני. בגין כך ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, דהא כדין אתהדר רע למיהוי טוב. דהא הוא דכתיב היטיבו כל אשר דברו (דברים ה, כה) היטיבו לאחרינא? אלא היטיבו דאהדרו רע לטוב. וכדין אתהיכו לון לוחות מסטרא דעין החיים. דעד לא אתפקן עין הדעת לאתחברא בחבורא חד בהדי עין החיים, עין החיים לא אשתכח ולא אתגליא בעלמא, דכתיב לשמור את דרך עין החיים. אבל פיון דעין הדעת אתפקן, תב עין החיים לאתפשטא.

לבתר תבו ערב רב לקלקלא מלין ואתהדרו פגימו דעין הדעת לאתרה. אימתי. אלא בשעתא דכתיב וירא העם

19. עיין מאמר חז"ל שבתורתו של רבי מאיר, על הפסוק והנה טוב מאוד, מצאו שם: והנה טוב מות, בראשית רבא פ"ט.

20. עי' רש"י שם, ועי' זהר כי תשא ח"ב, קצד, סע"א.

21. עי' זהר בראשית ח"א, כו, ע"ב.

22. עי' שבת פט, ע"א; בראשית רבא פ"ח; שמות רבא פמ"א; ילקוט שמעוני פל"ב, ס' שצא.

וזה גם אותו זמן שנפגם [עין הדעת] על ידי אדם הראשון.²³ לפיכך, מה שהיה להם חרות [שהיה נקרא] חירות,²⁴ נפלה מהם. ונאמר בהם: אכן כָּאָדָם תְּמוֹתוֹן (תהלים פב,ו), [אדם] – זה אדם הראשון, וכאחד השרים תפלו – זה משיח בן יוסף, שהוא אחד מאלו שני השרים [והשני הוא משיח בן דוד]. בגלל [פגם] זה, הצריך לו [למשיח בן יוסף] מיתה, לתקן את עין הדעת שנפגם.

וכמו [שמשיח בן יוסף] צריך מיתה לתקן פגם זה, כך על [ישראל] נאמר בהם אחר כך [בחמא המרגלים]: כְּמִדְבַר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יְמוֹתוֹ (במדבר יד, לה). וגם משיח בן יוסף אחר הצאת היום של יום הששי מיעדת לו המיתה,²⁵ לתקן תקון שלם. ומשם והלאה יתחברו שני האילנות פֶּאֶחַד לַעֲמֹד בְּשִׁלְמוֹת אַחַת.

בכל זאת, ארץ הגלות, ותקונים שתקנו בה, מצילים אותו [משיח בן יוסף] ממוות. וזכות בעלי הקבלה מחזקים את הטוב [שבעין הדעת טוב ורע] להפריד

פי בִּשְׁשׁ מִשֶּׁה (שמות לב, א) בָּאָה שֵׁשׁ. וְדָא זְמַנָּא דְאַתְפְּגִים עַל יְדוּי דְאָדָם קְדָמָאָה נְמִי. בְּגִין כְּךָ מְאִי דְהָוִי לְהוּ חֲרוּת, חִירוּת, אֲתַנְטִיל מְנִיהוּ. וְאַתְמַר בְּהוּ (תהלים פב, ז): אֲכֵן כְּאָדָם תְּמוֹתוֹן דָּא אָדָם קְדָמָאָה. וְכְאֶחַד הַשְּׂרִים תְּפִלוּ דָא מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, חַד מְאַנּוּן תְּרִין שְׂרִין. דְּבְגִין הָאִי אֲצִטְרִיף לֵיה מוֹתָא לְאַתְקְנָא הֵהוּא עֵין הַדְּעַת דְאַתְפְּגִים. וְכִמְה דְצִרִיף אִיהוּ מוֹתָא לְאַתְקְנָא פְּגִימוּ דָא, הֵכִי אַנּוּן אֲתַמַּר בְּהוּ לְבִתְר, בְּמִדְבַר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יְמוֹתוֹ (במדבר יד, לה).

ומשיח בן יוסף נמי ביומא שתיתאָה בתר פלגו דיומא אתחזיאת לה מותא, לאתקנא תקונא שלים. ומתמן ולהלאה יתחברו תרין אילנין כחדא למיהוי בשלימו חד.

ועם כל דא אריכו דגלותא, ותקונין דאתתקנו בה, משיזבן לה ממותא. וזכותא דמארי קבלה מתקפין לה

23. צ"ע מסנהדרין לח, ע"ב, ואבות דר"נ א, ח; ושם בשעה ששית נתנה בו נשמה; אולם לפי הילקוט שמעוני, אבל ע"י פ' דר' אליעזר פ"א. בראשית פ"ב, כ"ה: "שלשה הם שלא המתינו בשלוחן שש שעות, אדם הראשון דכתיב: ולא יתבוששו - לא באו שש והוא בשלוחו. ישראל: וירא העם כי בשש משה כי באו שש ולא בא משה, וססרא...".

24. אל תקרי חרות אלא חירות, חירות ממלאך המות, עיין ת"ז ת"י נו, צא, ע"א.

25. יום השישי דהיינו אלף השישי, עיין אדיר במרום עמ' צא; עיין הגר"א, ספרא דצנעותא עמ' ל"ד, ב.

אותו מתוך הרע בלא מנות זה, לפיכך:
 והמשפלים יזירו פוהר הרקיע וגו'
 (דניאל, יבג), בזמן שנאמר על [משיח
 בן יוסף]: והיתה עת צרה וגו' (שם,
 שם,א). אז: והמשפלים [אלו בעלי
 קבלה] יזירו להתחזק באור שלמה,
 לתת לו חיים ודאי.

או [פתוב]: ותרא אתו [רמז למשיח בן
 יוסף] פי טוב הוא (שמות ב,ב), ודאי.
 שבאותה שעה נאמר בו: ותשם בסוף
 (שם, שם,ג) - בסוף הימים²⁶ (ע"פ תקוני
 זר חדש פד,ע"ב). על שפת היאור (שם)
 - בזמן שיחזור חזיר מיער (תהלים פ,ד)
 ל - חזיר מיאור.²⁷ ותתצב אחרתו מרחק
 (שמות, שם,ד) - זו השכינה.²⁸ לדעה מה
 יעשה לו (שם) [מיתה שהצרכה לו]
 ודאי, אז: ותחמל עליו (שם, שם,ו).

ועוד, בשעה שעמדו ישראל על הר
 סיני, נתנו להם לוחות מצד של עין
 החיים, ואז היתה התורה בלי מחלקת.
 ואחר כך, נתנה להם מצד של עין

לה הוא טוב לאתפרשא מגו רע בלא
 האי מותא. בגין כך והמשפלים יזירו
 פוהר הרקיע וכו' בזמנא דאתמר בה:
 והיתה עת צרה וכו' (דניאל יב, א) כדין
 והמשפלים יזירו לאתקפא בנהירו
 דילהון למיהב לה חיים ודאי.

כדין ותרא אתו פי טוב הוא (ותחמל
 עליו) (שמות ב, ב) ודאי. דבההיא שעתא
 אתמר בה: ותשם בסוף, בסוף יומיא.
 על שפת היאור, בזמנא דאתהדר חזיר
 מיער (תהלים פ, ד) חזיר מיאור. ותתצב
 אחרתו מרחק דא שכנינתא. לדעה מה
 יעשה לו ודאי, כדין ותחמל עליו.

ועוד בשעתא דקמו ישראל על טורא
 דסיני אתיהיבו להון לוחין מסטרא דעין
 החיים. וכדין הות אורייתא בלא
 מחלקת. ולבתר אתיהיב להו מסטרא

26. עיין אדיר במרום עמ' מג, דברים נוראים על סוד הפסוק "ותשם בה הילד ותשם בסוף", והדברים טובים על משה רבינו ומשיח.

27. עי' ת"ז תי' טז, קח, ע"ב; ויקרא רבא פ"ג "יכרסמנה חזיר מיער - עין תלויה, אם זכיתם מן היאור ואם לאו מן היער. הדא חיותא כי סלקא מן נהרא היא ממכיא (מתה) סלקא מן חורשא לית היא ממכיא"; שיר השירים רבא פ"ג; תהלים רבא מזמור פ: "דבר אחר יכרסמנה חזיר מיער. אם זכיתם מיאור ואם לאו מיער, מן חיותא דחורשא, כיוצא דבבר אתה אומר: משא מדבר ים (ישעיה כא, א) ...אם זכיתם הרי הם כחיות הים שעולות ליבשה ומיד מתים ואם לא זכיתם הרי הם כחיות המדבר".

28. שכן השכינה נקראת אחות, על דרך הכתוב, אמרי נא אחותי את, וראה זהר לך לך פא, ע"ב; שם וירא קיא, ע"ב; שם קיב, ע"א; שם ותולדות קמ, ע"ב; ת"ז, הקדמה, יב, ע"ב; שם תי' כא, נז, ע"א: "דאתמר לגבי שכינתא: פתחי לי אחותי".

הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְאֵז נִמְצָא שֵׁם יְמִין וְשִׁמְאֵל, הַתֵּר וְאֶסוּר, כְּשֶׁר וּפְסוּל, טְהוֹר וּפְסוּל טְהוֹר וּטְמֵא.²⁹ שְׁעֵץ הַחַיִּים הוּא הַכֶּלֶל,³⁰ שְׁשֵׁם מִתְחַבְּרִים יְמִין וְשִׁמְאֵל בְּחִבּוּר אֶחָד. אֲבָל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע הוּא פְּרִט, שֵׁם כֹּל דְּבַר מוּבָן לְפִי עֵינָיו. לְפִיכֵן, זֶה מְכַשֵּׁיר וְזֶה פּוֹסֵל, זֶה מְטַמֵּא וְזֶה מְטַהֵר.

דַּעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. וּכְדִין אֲשַׁתְּכַח תִּפְּן יְמִינָא וְשִׁמְאֵלָא הַתֵּר וְאֶסוּר כְּשֶׁר וּפְסוּל טְהוֹר וּטְמֵא. דַּעַץ הַחַיִּים אִיהוּ כֶּלֶל, תִּפְּן מִתְחַבְּרִין יְמִינָא וְשִׁמְאֵלָא בְּחִבּוּרָא חַד. אֲבָל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע אִיהוּ פְּרִט, תִּפְּן אֲשַׁתְּמוּדְעֵן מְלִין כֹּל חַד לְסַטְרָה. בְּגִין כֵּן דָּא מְכַשֵּׁיר וְדָא פּוֹסֵל דָּא מְטַמֵּא וְדָא מְטַהֵר.

וְכֹל [הַעֲנֵן הַזֶּה] מֵאוֹתוֹ יוֹבֵל [אִימָא] יוֹצֵא, שְׁנַאמְר בּוּ: אֵלּוּ וְאֵלּוּ דְבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים [בְּחִינַת אִימָא] (עִירוּבִין יג, ב). וְאִף עַל פִּי [שְׁהַדְבָרִים] מִתְחַלְקִים לְמַפְּתָה, לְמַעְלָה [בְּאִימָא] הַכֹּל הוּא אֶחָד. וְהַכֹּל בְּאֵרוֹ רַבָּנָן: אֵל אֶחָד נִתְּנָן פְּרִיט אֶחָד אֲמֵרִין (חֲגִיגָה ג, ב), מְצַד הָעֵמּוּד הָאֲמִצְעִי,³¹ שְׁבוּ: וּמִשָּׁה הִיָּה רַעֲרָה³² (שְׁמוֹת ג, א), לְהַנְהִיג הָעוֹלָמוֹת. [וְגַם] הַשְּׂכִינָה בְּבַחֲינָה זֹאת [כְּתוּב לְגַבְיָה]: כִּי רַעָה הוּא (בְּרֵאשִׁית כט, ט) [זו רַחֵל, הַשְּׂכִינָה].

וְכֹלָא מֵהָהוּא יוֹבֵלָא נְפִיק, דְּאִתְּמַר בֵּה: אֵלּוּ וְאֵלּוּ דְבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים (עִירוּבִין יג:). וְאִע"ג דְּמִתְפָּרְשֵׁן לְתַתָּא, לְעֵלָא כֹּלָא אִיהוּ חַד. וְכֹלָא אוּקְמוּיָהּ רַבָּנָן (חֲגִיגָה ג:). אֵל אֶחָד נִתְּנָן פְּרִיט אֶחָד אֲמֵרִין, מְסַטְרָא דְעֵמּוּדָא דְאֲמִצְעִיתָא, דְּבֵהּ וּמִשָּׁה הִיָּה רַעָה (שְׁמוֹת ג, א) לְדַבְּרָא עֲלֵמִין. וְשְׂכִינָתָא מְסַטְרָא דָּא, כִּי רַעָה הוּא (בְּרֵאשִׁית כט, ט).

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא כֶּלֶל שֶׁל כֹּל הָאוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְנִאֲמַר בּוּ: גְּדוֹל הַיְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד (תְּהִלִּים מח, ב). גְּדוֹל – מְצַד שֶׁל יְמִין. וּמְהֻלָּל מְאֹד – מְצַד שֶׁל שְׁמֵאֵל, שְׁשֵׁם נִגּוֹן תְּלִוּוִים.³³ וּכְאִיזָהּ מְקוֹם צִוָּה הַכֹּל? אֵלָּא: בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ

וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ כֶּלֶלָא דְכֻלְהוּ נְהוּרִין עֲלֵאִין, דְּאִתְּמַר בֵּה: גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד (תְּהִלִּים מח, ב). גְּדוֹל מְסַטְרָא דִימִינָא. וּמְהֻלָּל מְאֹד מְסַטְרָא דְשִׁמְאֵלָא, דְּתִפְּן נִגּוּנָא דְלִיּוּאֵי. וְכֹלָא

29. עי' זהר בראשית ח"א, כו, ע"ב.

30. זהר, ואתחנן ח"ג, רסע, ע"א.

31. עי' ת"ז תי' יט, מ, ע"א.

32. רועה דהיינו מנהיג, שם תי' סט, קא, ע"א.

33. עי' זהר וירא ח"א, קג, ע"ב.

- (שם) זו השכינה, ³⁴ בעיר אלהינו - מצד של העמוד האמצעי. לפיכך: הר קדשו (שם). שהרי כמה מדרגות מתחלקות בשכינה, אבל נקדה אחת [היינו יסוד] נסתרת היא שלא נמשכת אלא למלך - הר קדשו ודאי. ושם הכל הושם בחבור אחד, כמו שהוא בולל הכל כך.

אחר כך, משם מתחלקים הדברים בכרטי, כל אחד לצד שלו. על סוד זה, הכתוב אומר: תדשא הארץ [דשא עשב מוריע זרע עץ פרי עשה פרי] למינו (בראשית א, יא), שהרי שם [בארץ - כלומר בשכינה] כל אותן פוחות שגורעו בכלל אחד, שבים ומתחלקים למיניהם, כל אחד במקומו כמו שראוי. [ביצד?] דשא עשב וגו' (שם) - אלו נשמות הצדיקים, וכל הפריות גם כן. אחר כך: תוצא הארץ נפש תיה [למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה] (שם שם, כד) - אלו המלאכים הממונים על כל עניני העולם. והכל לפי מינו נראה ויוצא.

ופרשהו רבנן: כל דבור שיוצא מפי הקדוש ברוך הוא נעשה ממנו מלאך (חגיגה יד, א). וסוד הדבר, שבשעה שיוצא הדבור, מיד מלאך אחד בורא יוצא וממנו לקבלו, [ואחר כך] מתמנה עליו כמו שראוי. ומאידה מקום יצא?

באן אתר אפקיד? אלא בעיר אלהינו דא שכינתא, בעיר אלהינו מסטרא דעמודא דאמצעיתא. בגין כך הר קדשו. דהא כמה דרגין מתפרשן בשכינתא, אבל חד נקדה טמירתא איחי דלא אתמשכת אלא למלכא, הר קדשו ודאי. ותמן יהיב פלא בחבורא חדא, כמה דאיהו פליל פלא הכי.

לבתר מתמן אתפרשן מלין בפרט, כל חד לסטרה. על רזא דא פתיב תדשא הארץ וכו' למינו (בראשית א, יא) דהא תמן כל אנון חילין דאזדרעו בכללא חד, תבין ומתפרשן לזינייהו, כל חד באתרה פדקא יאות. דשא עשב וכו' אלין נשמתינ דצדיקיא, וכלהו ברין נמי. לבתר תוצא הארץ נפש תיה וכו' (שם שם, כד) אלין מלאכיא ממנו דאתמניאו על כל מלין דעלמא. וכלא לזינה אתחזי ונפיק.

ורבנן אוקמוהו כל דבור שיוצא מפי קודשא בריך הוא נעשה ממנו מלאך (חגיגה יד, א). ורזא דמלה בשעתא דנפיק דבור, מיד מלאך חד ודאי נפיק ואזדמן לקבלא לה, ואתמני עליה פדקא חזי. ומאן אתר נפק? אלא מההוא דבור

34. עי' זחר ויקרא ח"ג, ה, ע"א; זחר דברים, עקב רעב, ע"ב.

וְדַאֵי דְאֵית קוּל וְאֵית דְּבוּר. קוּל לְגוּ דְלֹא אֲשַׁתְּמַע, דְּבוּר לְבַר דְּאֲשַׁתְּמַע, וּמְנַה נְפֻקִין מְלֹאכִין אֲלִין. וְאֲתַמַּר בְּהוּ: גְּבַרִי כַח עֲשִׂי דְבָרוּ לְשִׁמְעַע בְּקוּל דְּבָרוּ (תְּהֵלִים קג, כ) וְלֹא בְּקוּלוּ. דְּהָא מִהֵאֵי דְבוּר נְפֻקִין וּמְנַה נְטֻלִין. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, לְשִׁמְעַע בְּקוּלוּ וְדַאֵי, דְּמַחְצְתָן לְפָנִים מִמְּלֹאכֵי הַשְּׂרָת (דְּבָרִים רבה א, י). דְּכַתִּיב בְּעַת יֹאמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פְּעַל אֵל (במדבר כג, כג).

אֲלֹא מִהַדְּבוּר הֵהוּא וְדַאֵי. שְׁיֵשׁ קוּל וְיֵשׁ דְּבוּר.³⁵ קוּל – מִבְּפָנִים וְלֹא נִשְׁמָע. דְּבוּר – מִבְּחוּץ וְנִשְׁמָע. וּמְנַה יוֹצְאִים מְלֹאכִים אֲלוּ וְנֹאמַר בְּהֵם: גְּבוּרִי כַח עֲשִׂי דְבָרוּ לְשִׁמְעַע בְּקוּל דְּבָרוּ (תְּהֵלִים קג, כ), וְלֹא [נֹאמַר לְשִׁמְעַע] בְּקוּלוּ. שְׁהַרִי מוֹזָה הַדְּבוּר יוֹצְאִים, וּמְנַה לֹּקְחִים.³⁶ אֲבָל עַל יִשְׂרָאֵל [נֹאמַר]: לְשִׁמְעַע בְּקוּלוּ (דְּבָרִים, לב), וְדַאֵי, שְׁמַחְצְתָן לְפָנִים מִמְּלֹאכֵי הַשְּׂרָת,³⁷ שְׁנֹאמַר [בְּהֵם]: בְּעַת יֹאמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פְּעַל אֵל (במדבר כג, כג).

וְלְעֵתִיד לְבוֹא הַכֹּל יִתְקַן, בְּזִמְן שְׂוִיתְחַבְרוּ שְׁנֵי אֵילָנוֹת הָאֵלוּ [עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת] לְהוֹיֵת אַחֲדָה. שְׁנֹאמַר בְּהֵם: וְהָיוּ לְאַחֲדִים בְּיַדְךָ³⁸ (יחזקאל לו, ז). וּבִיּוֹן שְׂאֵילָנוֹת [הָאֵלוּ] יִתְחַבְרוּ, כָּל הָעֲנָפִים גַּם בֵּין מִתְחַבְרִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּתוֹב: אֲפָרִים לֹא יִקְנָא אֶת יְהוּדָה [וְיְהוּדָה לֹא יֵצֵר אֶת אֲפָרִים] [יִשְׁעִיהָ יֵא, יג], שְׁהַרִי הָעֲנָפִים אַחֲרֵי הַשְּׂרָשִׁים הוֹלְכִים. וּבִיּוֹן שְׁהַשְּׂרָשִׁים נִתְחַבְרוּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, הָעֲנָפִים מִתְחַבְרִים גַּם בֵּין.

וְלְזִמְנָא דְאֲתִי כְּלָא יִתְתְּקַן, בְּזִמְנָא דִּיתְחַבְרוּן תְּרִין אֵילָנִין אֲלִין לְמַהוּי חַד, דְּאֲתַמַּר בְּהוּ: וְהָיוּ לְאַחֲדִים בְּיַדְךָ (יחזקאל לו, ז). וּבִיּוֹן דְּאֵילָנִין אֲתְחַבְרוּ, כְּלָהוּ עֲנָפִין הָכִי נְמִי מִתְחַבְרָן. בְּהֵהוּא זְמַנָּא בְּתִיב אֲפָרִים לֹא יִקְנָא אֶת יְהוּדָה וְכוּ' (ישעיה יא, יג) דְּהָא עֲנָפִין בְּתַר שְׂרָשִׁין אֲזֻלְן, וּבִיּוֹן דְּאֲתְחַבְרוּ שְׂרָשִׁין לְעֵלָא וְתַתָּא, מִתְחַבְרָן עֲנָפִין נְמִי.

[כָּל זֶה בְּגִלְלָל] שְׁאִין סְטְרָא אַחְרָא שְׁתַּפְּרִיד אוֹתָם, שְׁכַתוֹב עֲלֵיהּ: וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֲלוּף (מְשָׁלִי טו, כח). מַהוּ נִרְגָן? אֲלֹא כְּמוֹ שְׁכַתוֹב: דְּבָרִי נִרְגָן

דְּלִית סְטְרָא אַחְרָא דְאֲפְרִישַׁת לוֹן, דְּאֲתַמַּר בְּהוּ: וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֲלוּף (מְשָׁלִי טז, כח). מַאי נִרְגָן. אֲלֹא כְּדֹאמְרִינָן (שם יח, ח): דְּבָרִי נִרְגָן כְּמַתְלַהֲמִים, וַיִּרְגָנוּ

35. ע"י זהר פנחס ח"ג, רכח, ע"ב; זהר שמות ח"ב, ג, ע"א.

36. מהדבור יוצאים המלאכים, עיין אדיר במרום עמ' לה; מאמר הגאולה עמ' סט.

37. ע"י דברים רבה א, יב, וע"ע אדיר במרום, עמ' לב.

38. ע"י קנאת ה' צבאות עמ' קא-קב.

במתלהמים (שם, יחח), [או, כמו שפתוב] וינגנו [באהליהם לא שמעו בקול ה'] (תהלים קובח). שהרי הסטרא אחרא לא מפרידה מדרגות אלא מפני הקטרוג שלה, שעולה ממקומה מלמטה למעלה. אז: מפריד אלוף, זה [אותיות] א"ל"ף ו'. שו' - זה הקדוש ברוך הוא, וא"ל"ף - זו השכינה. וסוד הדבר, ו' א' - הוא ז'. פרוד בין שש לשבע, ³⁹ מפריד אלוף ודאי.

וכו' (תהלים קו, כה) דהא סטרא אחרא לא אפרישת דרגין אלא מגו קטרוגא דילה, דסלקת מאתרה מתפא לעלא. פדין מפריד אלוף דא אל"ף ו'. דו' דא קודשא בריך הוא וא' דא שכינתא. ורזא דמלה ו"א הא ז', פרודא בין שית לשבע, מפריד אלוף ודאי.

ובזמן שתעבור הסטרא אחרא מהעולם, נאמר: הלוא מעתה קראת לי אבי אלוף נערי אתה (ירמיה ג, ד). קראת לי אבי - שתקדוש ברוך הוא קורא לשכינה בתו ברתחלה, בזמן שנבנתה ממנו. ואז נאמר בה: לו לבת (אסתר ב, ז). אחר כך: אלוף נערי אתה, בזמן שהתחבר בה [אז נאמר], לו לבית. ⁴⁰ ואז: חטאות נעורי ופשעי אל תזכר (תהלים כה, ז). מהו נעורי? אלא סוד [יש] באן, כמו שפתוב: כי נשאתי חרפת נעורי (ירמיה לא, יח). בזמן שישראל התחילו להתחזק בגזע הקדוש לעולם [מכוח] האבות ושנים עשר השבטים, מיד התחזקה הסטרא אחרא כנגדם, וגלו למצרים. וזמן זה נקרא להם נעורים ודאי.

ולזמנא דתתעבר סטרא אחרא מעלמא אתמר: הלא מעתה קראת לי אבי אלוף נערי אתה (ירמיה ג, ד). קראת לי אבי, דקודשא בריך הוא קרי לשכינתא ברתה בקדמיתא, בזמנא דאתבניאת מנה. פדין אתמר בה לו לבת (אסתר ב, ז). לבתר אלוף נערי אתה, בזמנא דאתחבר בה, לו לבית. פדין חטאות נעורי ופשעי אל תזכר (תהלים כה, ז). מאי נעורי. אלא הכא רזא פדאמרינן: כי נשאתי חרפת נעורי (ירמיה לא, יח). דישראל בזמנא דהו שראן לאתתקפא בגזעא קדישא לעלמא באבהן ותריסר שבטין, מיד אתתקפת סטרא אחרא לקבליהו וגלו למצרים. וזמנא דא אקרי נעורים להו ודאי.

39. שש, רמז לז"א - הקב"ה, ושבע כנגד השכינה - בת שבע, הס"א הוא נרגן מפריד קב"ה ושכינתה. עיי' ת"ז תי' יג, כח, ע"ב, ועיי' לקמן סוף תיקון מ.

40. על דרך שדרשו במרדכי, שלקחה לו לבת, אל תקרי בת אלא בית, עיין מגילה יג, א; ת"ז הקדמה יב, ע"ב.

בֹּא וּרְאֵה, בְּזִמְנֵן הַהוּא נִקְשֵׁר בְּמַצְרִים
 קָשֶׁר שֶׁל טְמֵאָה. [דְּהִינּוּ] שְׁפֵל אַרְבַּע
 הַקְּלִפּוֹת [גְּנֵה, רוּחַ סַעְרָה, עֵנֶן גְּדוּל,
 אִשׁ מִתְּלַקַּחַת]⁴¹ נִתְקַשְּׁרוּ שָׁם, לְשִׁלּוּט
 עַל יִשְׂרָאֵל. וּכְנֻגְדָם נִגְזְרוּ עֲלֵיהֶם אַרְבַּע
 מֵאוֹת שָׁנִים לְהוֹיֹת בְּעִבְרוֹת. וְכֻנְגַד זֶה,
 אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה, לְגֵאוּל אוֹתָם
 מִכָּל אוֹתָם אַרְבַּע [קְלִפּוֹת], גְּאֻלָּה
 שְׁלֵמָה.⁴² וְלוֹ יִשְׂרָאֵל הָיוּ סוֹבְלִים גְּלוֹת
 שְׁלֵמָה, אוֹ גַם גְּאֻלָּתָם הִיְתָה שְׁלֵמָה,
 שְׁלֵא תִהְיֶה גְלוֹת אַחֲרֶיהָ. אֲבָל בִּיּוֹן
 שְׁלֵא יִכְלוּ לְסַבּוֹל [כָּל] הַגְּלוֹת, וְהַצְּרִיכָה
 לְהַתְּקַצֵּר, [אֲזוּ] כָּל [אַרְבַּע] הַקְּלִפּוֹת לֹא
 לְקַחוּ כָּל מָה שְׁמֻנְיָע לָהֶם, וְאַחַר כֵּן
 [הַקְּלִפּוֹת] שְׁלֵטוּ כָּל אַחַת בְּמִקּוּמָהּ,
 בְּאַרְבַּע מְלַכְיּוֹת [בְּכָל, פָּרַס, יוֹן וְאַדּוּם].
 וּבִשְׁעָה שֶׁחֲטָאוּ [בְּגִי יִשְׂרָאֵל] בְּמִדְבָּר,
 חֲזְרוּ וּנְמָסְרוּ לְאוֹתָם אַרְבַּע [קְלִפּוֹת],
 בְּאַרְבַּעִים שָׁנוֹת הַמִּדְבָּר.

אֲבָל בֹּא וּרְאֵה, מַה גָּרַם לָהֶם שְׁלֵא יִכְלוּ
 לְסַבּוֹל [אֵת הַגְּלוֹת]? אֵלֵא בִּיּוֹן שְׁלֵא
 נִמּוּלוּ. וְנִאֲמַר בְּהֶם: בִּיהוּהַ בְּגָדוּ כִּי בָנִים
 יָרִים יִלְדוּ (הוֹשַׁע הַזוֹ), מִצַּד שֶׁל עֲרֻלָּה.
 שְׁנֵאֲמַר בָּהּ: לֹא יִהְיֶה כֵּךְ אֵל זָר (תְּהִלִּים
 פֶּאִי), כֵּךְ מִמּוֹשֵׁ, זֶה עֲרֻלָּה [שֶׁהִיא בְּגוּף
 הָאָדָם מִמּוֹשֵׁ]. וְאֲזוּ [מִמּוֹיֵלֵא] מַצְרִים,
 שֶׁהִיא עֲרוֹת הָאָרֶץ, שְׁלֵטָה עֲלֵיהֶם,
 וְנִשְׁתַּעֲבְדוּ תַּחְתֵּיהָ וְתַחַת כָּל הַטְּמֵאִים
 שֶׁהָיוּ מִתְּקַשְּׁרִים בָּהּ.

וְתֵא חֲזִי דְבַהּ הוּא זְמַנָּא אֲתִקְשֵׁר בְּמַצְרִים
 קְטָרָא דְמִסְאָבוּתָא, דְכִלְהוּ ד' קְלִיפִין
 אֲתִקְטְרוּ תַּמָּן לְשִׁלְטָאָה עַל יִשְׂרָאֵל.
 וְלִקְבִלְיָהוּ ת' שְׁנִין אֲתִגְזְרוּ עֲלֵיהוּ לְמַהוּ
 בְּפִלְחָנָא. וְלִקְבֵל דָּא ד' לְשׁוֹנוֹת שֶׁל
 גְּאֻלָּה, לְמַפְרֵק לְהוּ מִפְּלֵהוּ ד', פְּרַקְנָא
 שְׁלִים. וְאַלְמָלֵא סָבְלוּ יִשְׂרָאֵל גְּלוּתָא
 שְׁלִים, פְּרַקְנָא נְמִי שְׁלִים הָוָה, דְלֵא הָוָה
 אֲבִתְרָה גְלוּתָא. אֲבָל בִּיּוֹן דְלֵא יִכִּילוּ
 לְמִסְבֵּל גְלוּתָא, וְאַצְטְרִיף לְאַתְקַצֵּרָא, לֹא
 נָטְלוּ פְּלֵהוּ קְלִיפִין כָּל דְּלֵהוּן. וְלִבְתֵּר
 שְׁלֵטוּ כָּל חַד בְּאַתְרָה בְּד' מְלַכְיּוֹת.
 וּבִשְׁעָתָא דְחִבּוּ בְּמִדְבָּרָא תְּבוּ וְאַתְמָסְרוּ
 לְאַנּוּן ד', בְּמ' שְׁנִין דְּמִדְבָּרָא.

אֲבָל תֵּא חֲזִי, מֵאַן גָּרִים לּוֹן דְלֵא יִכְלוּ
 לְמִסְבֵּל? אֵלֵא בְּגִין דְלֵא אֲתִגְזְרוּ. וְאַתְמַר
 בְּהוּ: בְּה' בְּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יִלְדוּ
 (הוֹשַׁע הַזוֹ) מִסְטָרָא דְעֲרֻלָּה. דְאַתְמַר בְּה'
 לֹא יִהְיֶה כֵּךְ אֵל זָר (תְּהִלִּים פֶּאִי) כֵּךְ
 מִמּוֹשֵׁ דָא עֲרֻלָּה. וְכִדִּין מַצְרִים דְאַיְהִי
 עֲרוֹת הָאָרֶץ שְׁלֵטָה עֲלֵיהוּ, וְאַשְׁתַּעֲבִידוּ
 תַּחְתֵּיהָ וְתַחַת פְּלֵהוּ מִסְאָבִין דְּהוּ
 מִתְּקַטְרִין בְּה'.

41. עי' יחזקאל א, ד, ועי' פתחי חכמה ודעת, שערי רמח"ל עמ' רמה. ארבע קליפות הם כנגד ארבע אומות ששלטו על ישראל בגלותם: (בבל, פרס, יון, רומי).

42. עיין שמות רבא פ"י; ילקוט שמעוני פל"ט, ס' קמז; שם ירמיהו פכ"ה, ס' שז.

וּכְאֲשֶׁר רָצָה תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא
 אוֹתָם [מִמְצָרִים], נִתְּן לָהֶם דָּם פֶּסַח
 וְדָם מִיֵּלָה.⁴³ דָּם מִיֵּלָה, לְהַנְצִיל מֵאוֹתָהּ
 עֶרְלָה, קִלְפָה קִשְׁיָה, וְדָם פֶּסַח, לְהַתְחַבֵּר
 בְּרוּךְ קִדְשֵׁת רַבּוֹנָם. וְאִזּוּ פְּתוּב: גַּם אֶת
 בְּדָם בְּרִיתְךָ (זְכוּיָה טו"א), [אֶת] -
 לְשִׁכְנִיָּה נֹאמֵר, שְׁנֹאֲלָה בְּכַח זֶה.
 שְׁלַחְתִּי אֲסִירֶיךָ (שֵׁם, שֵׁם) אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל.
 לְפִיכֶד: מִשְׁכּוֹ וְקַחוּ לָכֶם (שְׁמוֹת יב, כא),
 מִשְׁכּוֹ יְדֵיכֶם מִעֲבוֹדָה זָרָה, זוֹ עֶרְלָה
 [שְׁנֹאמֵר עֲלֵיהֶ]: לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר
 (תְּהִלִּים פ"א, י). וְקַחוּ לָכֶם - צֹאן שֶׁל
 מִצְוֶה דָם פֶּסַח וְדָאִי. וְעַם כָּל דָּא פִּיּוֹן
 שְׁלֵא נְשַׁלְמָה הַגְּלוּת, לֹא נִפְרְדָה
 הַסְּמָרָא אַחֲרָא לְגַמְרִי. וּכְאֲשֶׁר שָׁבוּ
 לְחַטּוֹא בַּעֲגָל וּבַמְּרַגְלִים, חִזְרוּ לְהַמְסֵר
 בְּיָדֶיךָ, כְּמוֹ שְׁנֹאמֵר.⁴⁵

אֲבָל בֵּא וְרָאָה, כָּל [אַרְבַּע] הַמְּלֻכִּיּוֹת
 [כְּבָל, פָּרַם, יוֹן וְאֲדוּם] אֱלוֹ, מוֹשְׁכִים
 כַּח מֵאוֹתוֹ הַכַּח שְׁלִקְחוּ בְּרֵאשׁוֹנָה
 [בְּמִצְרַיִם]. וְלְפִיכֶד: לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם
 צֵאתְךָ (גו"ג) [מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ]
 (דְּבָרִים טו"ג), [כְּדִי] לְהַזְכִּיר [לְמַלְכִּיּוֹת]
 הַשְּׁבִירָה הַרְאשׁוֹנָה [שֶׁהִיָּתָה לָהֶם],
 שְׁלֵא יִתְגָּאוּ לְהַחְרִיב הָעוֹלָם. וְלַעֲתִיד
 לְבֹא, [כְּאֲשֶׁר יִשְׁמַע וְיִזְכֹּר עֲנִין מִצְרַיִם
 בְּתַחֲלָה כְּמוֹ שְׁפָתוֹב]: כְּאֲשֶׁר שְׁמַע
 לְמִצְרַיִם [חִילוֹ כְּשִׁמַּע צָר] (יִשְׁעִיָּה

וְכַד בְּעֵא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא לִוְן,
 יְהִיב לְהוּ דָם פֶּסַח וְדָם מִיֵּלָה. דָּם מִיֵּלָה
 לְאַשְׁתִּיזְבָּא מֵהֵיָא עֶרְלָה קִלְפָה קִשְׁיָא.
 וְדָם פֶּסַח לְאַתְחַבְּרָא בְּגוֹ קִדְשֵׁתָא
 דְּמֵאֲרִיהוּן. כְּדִין פְּתִיב (זְכוּיָה ט, יא) גַּם
 אֶת בְּדָם בְּרִיתְךָ, לְשִׁכְנִיָּתָא אֲתֵמֵר,
 דְּאֲתְפְּרִקַת בְּחִילָא דָּא. שְׁלַחְתִּי אֲסִירֶיךָ,
 אֲלִין יִשְׂרָאֵל. בְּגִין כְּךָ מִשְׁכּוֹ וְקַחוּ לָכֶם
 (שְׁמוֹת יב, כא וּמְכִילְתָא) מִשְׁכּוֹ יְדֵיכֶם
 מִעֲבוֹדָה זָרָה דָּא עֶרְלָה, לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל
 זָר (תְּהִלִּים פ"א, י). וְקַחוּ לָכֶם צֹאן שֶׁל
 מִצְוֶה דָם פֶּסַח וְדָאִי. וְעַם כָּל דָּא פִּיּוֹן
 דְּלֹא אֲשְׁתַּלִּים גְּלוּתָא, לֹא אֲתְפְּרִשֵׁת
 סְטְרָא אַחֲרָא לְגַמְרִי. וְכַד תְּבוּ לְמַחְטֵי
 בַּעֲגָל וּבַמְּרַגְלִים, תְּבוּ לְאַתְמַסְרָא בְּיָדֶיהוּ
 כְּמָה דְּאֲתֵמֵר.

אֲבָל תָּא חֲזִי, כָּל מְלֻכִּיּוֹת אֲלִין, חִילָא
 מִשְׁכִּין לְגַבִּיהוּ מֵהֵהוּא חִילָא דְּנִטְלוּ
 בְּקִדְמִיתָא. וּבְגִין כְּךָ לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם
 צֵאתְךָ וְכוּ' (דְּבָרִים טז, ג) לְאַדְכְּרָא תְּבִירוּ
 קִדְמָאָה, דְּלֹא יִתְגָּאוּן לְחַרְבָּא עֲלֵמָא.
 וְלִזְמָנָא דְּאֲתִי, כְּאֲשֶׁר שְׁמַע לְמִצְרַיִם וְכוּ'
 (יִשְׁעִיָּה כג, ה) וְכַתִּיב כִּימִי צֵאתְךָ

43. עיין זוהר ב, פרשת בוא; מכילתא פרשת בוא, פ"ה; שמות רבא, פט"ו; פ"ז; שיר השירים רבא פ"ח; רות רבא כ"ה; תנחומא וירא פ"ד; שם בוא פ"י; תהלים רבא פ"ד; פסיקתא דרב כהנא פ"ה; פ"ז; פט"ו; ילקוט שמעוני שמות פ"א, קפו; פ"ב; קצה; יחזקאל פט"ז; זהר בא, לה, ע"ב; שם אמור צא, ע"ב.

44. צאן בגימטריה מצוה.

45. ועי' לקמן תי' נה.

כגה), וכתוב: כימי צאתך [מֵאֶרֶץ מצרים אראנו נפלאות] (מִכָּה ז, טו), וכתוב: הנה יהוה רוכב על עב קל וּבֵא מצרים (ישעיה יט, א), [אז] ישבר השרש [שהוא שם] וישברו ענפים אחריו.

אבל במדבר, ודאי המושבה ממצרים נמשכה אחריהם, והיתה מסוכנת אותם. ולפיכך היו אומרים תמיד: נתנה ראש ונשובה מצרימה (במדבר יד, ז) וברנו את הדגה אשר נאכל במצרים (שם יא, ה), וכך [אמר] כמה פעמים. [זאת אומרת] שלא נפרדו ממנו לגמרי. וכיון שגם במדבר לא נמולו, מביא נתחזקה עליהם הסטרא אחרא בכח של מצרים ודאי. וכאשר נמולו על ידי יהושע, נאמר: היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם ודאי. וזהו: חרפת געורי (ירמיה לא, ח), שהפך [חרע] שנטלו מאותם געורים [זמן גלות מצרים] בלו טמא, ומשם [ארבע הקלפות] מושכים כח לשלום בזמנם [בארבע הגליות].

ולעתיד לבא [נאמר]: [כי בשת עלומך תשפח] וחרפת (געורך) [אלמנותיך] לא תזכרי עוד (ישעיה נד, ד), שאז: תתחדש פנשר געוריכי (תהלים קג, ה) בזמן שיסתלק כל הפגם וכל הכוח ילקח מהטמאה, והכל יתקן. אז: חטאות געורי ופשעי (תהלים, כה, ז) – של אחר כך: אל תזכור, [בגלל ש]: אלוף געורי אֶתָּה (ירמיה ג, ד).

וכו' (מִכָּה ז, טו). וכתוב הנה ה' רוכב על עב קל וּבֵא מצרים (ישעיה יט, א) לתברא שרשא, ויתברון ענפין אבתרה.

אבל במדבר ודאי משיכו ממצרים אתמשך אבתריהו, והנה אסחר להו. בגין כך אמרו תדיר נתנה ראש ונשובה מצרימה (במדבר יד, ז). זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים (שם יא, ה). והכי פלא. דלא אתפרשו מנה לגמרי. וכיון דלא אתגזרו במדברא נמי, כל שפן דאתתקפת עליהו סטרא אחרא בחילא דמצרים ודאי. וכד אתגזרו בידא דיהושע אתמר היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם (יהושע ה, ט) ודאי, ודא חרפת געורי. דחילא נטלו מאנון געורים פלהו מסאבין, ומתמן משכין חילא לשלטה בזמניהו.

ולזמנא דאתי וחרפת געוריך לא תזכרי עוד, דכדין תתחדש פנשר געוריכי (תהלים קג, ה) בזמנא דיסתלק כל פגמו, וכל חילא יתנטיל ממסאבותא, וכלא יתתקן. כדין חטאות געורי, ופשעי דלכתר, אל תזכור. אלא אלוף געורי אֶתָּה.

רבי רבי, לעתיד לבא הכל ודאי יתקן,
 כמו שכתוב: יהנה שומרך יהנה צדק על
 יד מינה וכו' יהנה ישמור וגו' (תהלים
 קכא-ה-ח), והכל באותן שתי ידים [של
 עתיקא יומין] שהתחברו להיות אחד.
 וסוד הדבר: יהנה צדק על יד מינה. על
 מינה לא נאמר, אלא: על יד מינה,
 שהשמאל התחבר בימין, ונעשה בלו
 אחד. וזה משיח בן דוד שכלול בו
 משיח בן יוסף, בחבור אחד. ואז באחד
 יצאו מהגלות, וכל ישראל אחריהם,
 והקדוש ברוך הוא על ראשם,⁴⁷ יהנה
 צדק [צל שעל הראש] ודאי. אז: יהנה
 ישמר צאתך - שלא יעכבו אותם
 הרשעים [את יציאתם של ישראל].
 ובואך - שלא יעלו אתם, כבזמן אחר
 [ביציאת מצרים] כמו שכתוב: וגם ערב
 רב עלה אתם (שמות יב, לח). מעתה ועד
 עולם - שזהו התקון השלם, שלא
 כבתחלה כשיבוא גוג לקמרג [בפעם
 הראשונה], אלא: מעתה ועד עולם,
 ודאי.

ר' ר' לזמנא דאתי פלא ודאי יתתקן,
 דכתיב ה' שומרך ה' צדק על יד מינה
 וכו' ה' ישמור וכו' (תהלים קכא, ה - ח)
 וכלא באנון תרין ידן דאתחברו למהוי
 חד, ורזא דמלה ה' צדק על יד מינה,
 על מינה לא כתיב, אלא על יד מינה,
 דשמאלא אתחבר בימינא ואתעביד פלא
 חד. ודא משיח בן דוד דכליל בה משיח
 בן יוסף בחבורא חדא. וכדין כחדא
 יפקון מן גלותא, וכל ישראל אבתריהו,
 וקודשא בריך הוא על רישיהו, ה' צדק
 ודאי. כדין ה' ישמר צאתך, דלא יעכבון
 חיבאי על ידיהו. ובואך דלא יעלון
 בהדיהו כזמנא אחרא, דכתיב וגם ערב
 רב עלה אתם (שמות יב, לח). מעתה ועד
 עולם, דדא תקונא שלים, דלאו
 ככדמיתא דיייתי גוג לקטרגא, אלא
 מעתה ועד עולם ודאי.

47. סתם יד, יד שמאל.

48. ע"פ מיכה ב, יג: "עלה הפרץ לפניהם, פרצו ויעברו שער, ויצאו בו ויעברו מלכם לפניהם, וה' בראשם".